

«ΟΣΟ ΝΩΡΙΤΕΡΑ ΤΟΣΟ ΚΑΛΥΤΕΡΑ»

της Αικατερίνης Ζουγανέλη, Μέλος της Ομάδας Έργου

Η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας σε μικρή ηλικία είναι ιδιαίτερα επωφέλης για τους μαθητές για λόγους που θα εξηγήσουμε παρακάτω. Σε κάθε περίπτωση, η εκμάθηση ξένης γλώσσας απαιτεί χρόνο και συστηματική επαφή με την γλώσσα. Για το λόγο αυτό, είναι ουσιαστικό να δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να κατανοήσουν και να βιώσουν έναν άλλο γλωσσικό κώδικα νωρίς, έτσι ώστε να αξιοποιούνται αφενός ο χρόνος κατά τον οποίο βρίσκονται στη μάθηση, μέσω της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, και αφετέρου οι ιδιαίτερες ικανότητες των παιδιών της πρώιμης και της ύστερης παιδικής ηλικίας, πριν την εφηβεία. Θεωρείται ότι οι μαθητές μικρής ηλικίας μαθαίνουν καλύτερα μια ξένη γλώσσα διότι ο εγκέφαλος, πριν την εφηβεία, έχει την ικανότητα να αξιοποιεί το μηχανισμό ενίσχυσης της μάθησης της μητρικής γλώσσας διευκολύνοντας την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων και την αφύπνιση της επίγνωσης της λειτουργίας της γλώσσας για τη νοηματοδότηση.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η προαναφερόμενη αντίληψη επικράτησε στη γλωσσική πολιτική και στις εφαρμογές της στο Συμβούλιο της Ευρώπης, τις δύο τελευταίες δεκαετίες του περασμένου αιώνα και στις ημέρες μας κερδίζει έδαφος στους χώρους του σχεδιασμού και της εφαρμογής εκπαιδευτικής πολιτικής, στα κράτη μέλη της Ε.Ε.. Ήδη από το 2001, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διατυπώνει τη σύσταση 1+2 (μητρική γλώσσα συν δύο ξένες γλώσσες) και επιχειρηματολογεί υπέρ της έναρξης εκμάθησης ξένων γλωσσών, εντός των εκπαιδευτικών συστημάτων, όσο το δυνατόν νωρίτερα. Η πλέον πρόσφατη έρευνα του ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού δικτύου «Ευρυδίκη», αποτυπώνει παραδείγματα πολιτικών σε κράτη-μέλη όπου η διδασκαλία και η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας αρχίζει νωρίς, από την ηλικία των έξι έως επτά (π.χ. Αυστρία, Νορβηγία, Φιλανδία) ή ακόμη και πολύ νωρίς από την ηλικία των τριών (π.χ. Ισπανία).

Α. Αρκετά πλεονεκτήματα προκύπτουν από την πρώιμη εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας για τους μαθητές:

- **Ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων:** η ικανότητα κατανόησης του προφορικού λόγου και η ικανότητα παραγωγής προφορικού λόγου ευνοούνται ιδιαίτερα στις μικρές ηλικίες, διότι αφενός ακολουθούν τη φυσική γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών και αφετέρου ενισχύονται από διδακτικές πρακτικές σύμφωνα με τις οποίες ο εκπαιδευτικός παρέχει στα μικρά παιδιά άφθονο γλωσσικό υλικό, μέσω του προφορικού λόγου.
- **Παρακίνηση (Motivation) στη μάθηση:** η φυσική τάση των μικρών παιδιών να ανταποκρίνονται με ενθουσιασμό στις νέες εμπειρίες διευκολύνει τη συμμετοχή τους σε δραστηριότητες που, με μέσο την επανάληψη και τη μίμηση, τα βοηθούν να ασκούνται στην προφορά και τον επιτονισμό της ξένης γλώσσας, αυθόρμητα. Έχει παρατηρηθεί ότι η τάση των παιδιών να «παίζουν» με τη γλώσσα και τους ήχους της περιορίζεται με την πάροδο του χρόνου, διότι καθώς αναπτύσσονται ανωτέρου επιπέδου νοητικές διεργασίες και μεταβάλλεται ο ψυχοσυναισθηματικός κόσμος των παιδιών, οι μαθητές των τελευταίων τάξεων του Δημοτικού Σχολείου (προ-έφηβοι) διστάζουν ή ντρέπονται να υιοθετήσουν χαρακτηριστικά στοιχεία του προφορικού λόγου μιας ξένης γλώσσας (π.χ. προφορά) και επικεντρώνουν την προσοχή τους στη γραμματική ή στο λεξιλόγιο.
- **Διαθεματική προσέγγιση και δημιουργική οικοδόμηση της γλώσσας:** οι διδακτικές πρακτικές που ακολουθούνται με παιδιά των πρώτων τάξεων του Δημοτικού Σχολείου (π.χ. ιστορίες και παραμύθια, τραγούδια, παιχνίδια) παροτρύνουν τα παιδιά να αντιληφθούν τη γλώσσα ως «όλον», ένα σύνολο από λέξεις και φράσεις που παράγουν νόημα, και διευκολύνουν την προσέγγιση διαθεματικών εννοιών τις οποίες αργότερα, στις μεγαλύτερες τάξεις του Δημοτικού, τα παιδιά πρέπει να αναλύσουν και να επεξεργασθούν. Συνεπώς, αρχίζοντας νωρίς, μέσα από το παιχνίδι και τη διασκέδαση τα παιδιά αποκτούν μια πολύτιμη δεξαμενή φράσεων και παραδειγμάτων των φαινομένων της γλώσσας και των λειτουργιών

τους, έτσι ώστε αργότερα να αντλούν στοιχεία και να οικοδομούν το λόγο (scaffolding), ανατρέχοντας σε προσωπική γνώση και εμπειρία.

- **Ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη:** Σχετικές έρευνες έχουν δείξει ότι ανακαλύπτοντας έναν άλλον γλωσσικό κώδικα πέραν της μητρικής τους γλώσσας τα παιδιά αποκτούν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και αναπτύσσουν θετική στάση απέναντι στις ξένες γλώσσες, στους άλλους πολιτισμούς, στους αλλόφωνους ομιλητές και στη μάθηση γενικότερα. Στη χώρα μας, η εμπειρική παρατήρηση της πολύ-πολιτισμικής τάξης δίνει θετικά στοιχεία σχετικά με την ενίσχυση της αυτό-εικόνας των αλλοδαπών μαθητών οι οποίοι μέσα από το μάθημα της ξένης γλώσσας αισθάνονται ότι έχουν τη ίδια αφετηρία για την ανακάλυψη της νέας γνώσης με τους Έλληνες συμμαθητές τους, που είναι φυσικοί ομιλητές της γλώσσας διδασκαλίας των γνωστικών αντικειμένων του Αναλυτικού Προγράμματος στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.
- **Ανάπτυξη γλωσσικής επίγνωσης της μητρικής γλώσσας και στρατηγικών στη μάθηση:** Ήδη από την νηπιακή ηλικία τα παιδιά μαθαίνουν πώς να χρησιμοποιούν το λόγο ώστε να ικανοποιούν τις ανάγκες του για επικοινωνία. Η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας στην πρώιμη παιδική ηλικία τα βοηθά να συνειδητοποιήσουν πως λειτουργεί η μητρική τους γλώσσα σε σύγκριση με την ξένη και επίσης να ενεργοποιήσουν οικίες στρατηγικές για να επικοινωνήσουν στην ξένη γλώσσα. Η μεταφορά στρατηγικών από τη μητρική στην ξένη γλώσσα ενισχύει τις νοητικές διεργασίες και προωθεί τη γλωσσική ανάπτυξη. Ωστόσο, μπορεί να είναι πολύ απαιτητική διεργασία στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει αντιστοιχία ανάμεσα στους δύο γλωσσικούς κώδικες. Για το λόγο αυτό χρειάζονται κατάλληλοι χειρισμοί από κατάλληλα εκπαιδευμένους εκπαιδευτικούς.
- **Αφύπνιση της δια-πολιτισμικής συνείδησης:** Η εκμάθηση μιας άλλης γλώσσας πέραν της μητρικής, είναι πηγή πνευματικής ευεξίας και απόλαυσης καθώς και δίοδος για την διεύρυνση του γνωστικού ορίζοντα του ατόμου και για την επίγνωση άλλων πολιτισμών. Τα γλωσσομαθή άτομα αντιλαμβάνονται καλύτερα τον δικό τους πολιτισμό, δια μέσου της διαδικασίας σύγκρισης και ανάλυσης των φαινομένων και των συμπεριφορών του οικείου πολιτισμού και του πολιτισμού των άλλων.

Βιβλιογραφία

- Bondlin, Chr., M. Candelier et al., 1998, *Foreign Languages in Primary and Pre-School Education: A Review of Recent Research within the European Union*, CiLT
- Cameron, L., 2001, *Teaching Languages to Young Learners*, Cambridge: CUP
- Driscoll, P. & D. Frost, 1999, *The Teaching of Modern Foreign Languages in the Primary School*, London: Routledge
- Eurydice, 2008, *Key Data on Teaching Languages at School in Europe*, European Commission, pp. 30-31
- Cameron, L., 2003, Challenges in ELT from the expansion in teaching children. *ELT Journal*, 56 4, 38-396
- Sharpe, K., 2001, *Modern Foreign Languages in the Primary Curriculum: the what, why and how of early MFL teaching*, London: Kogan
- Edelenbos, P., R. Johnstone & Kubanek, A., 2006, *The main pedagogical principles underlying the teaching of languages to very young learners: published research, Good practice & Main Principles*, European Commission.